

Пёр-пёрне хисеплемелле

Сирён тавра лăпкăлăх хушалантăр

Хамăра кăна хакламалла мар, юнашар сынна та хисеплемелле. Ноябрь 16-мёше вара Пёр-пёрне хисеплемелли кун пулнине палăрса тăрат. ЮНЕСКО тăрăшнине сак аналв пите анла сарăлчĕ. Сак пелтерĕше кулленхи калаçăва кертессине ыра йăлана кертмелле пирĕн. Вăл вара шул тенкеленченех тытанмалла.

Малтанхипе танлаштарсан, чылай вĕрентекен шул пурнăçĕ пирки хайĕн шу-хаш-камалне улăштарчĕ. Юлашки вăхăтра вĕренисем те, вĕрентекенсем те улăшнăчĕ, вĕсен калаçăвĕ те, хутшăнăвĕ те урăхлах. Никамшăн та вартанлăх мар ĕнтĕ, семье членсем пёр-пёринпе сахалтарак хутшăнаççĕ. Вĕсене ытларах «сенкер экран» е компьютер тыткăнлат. Ашшĕ-амăш куçĕ ситеймен ачасен йышĕ, мăшăрсем уйрăласи, сиенлĕ йăласемпе сывăхланаси самай ўсрĕ. Печĕк ачасен сепĕслĕхĕ те сахалтарак. Саксем пурте вара класри лару-тăру сине ялăх витĕм кўресçĕ. Сăна май учителĕн чи малтан класри лăпкăлăха йĕркелене, йăвашрахисен вара саван сине тимлĕх уйăрма тивет. Саван пекех шулта

паян кун та пырат-ха сакă. Ку енепе сўслеренех ĕс планĕ йышăнатпăр. Районта «Самрак семье» клуб анăçлă ĕслет. Самрак ашшĕ-амăшсемпе сембери лару-тăрупа сыханнă тата йити сакан йышши йитусемпе ĕслетпĕр, калаçусемпе практика ĕссем ирттеретпĕр. Енчен те сўлерек асаннă анлавсем тĕрлĕ йиту суратасçĕ пулсан, пирĕн центрти «психолог тĕпелĕ» хапал тусах кĕтсе илет сире.

Л. ВЕРХОВЦЕВА, вĕрентў, самраксен политики тата физкультурăпа спорт пайĕн диагностика центрĕн директорĕ.

Сăн ўкерчĕкре: калаçу усăллă пуласса шанас килет.

Милиця хроника

«Ватă сын – тăватă сын», –

теçĕ халăхра. Вĕсен ĕмĕр тăршшĕпе пухнă ас-танĕ самраксен пурнăçенче пите вырăнлă, паллах, апа хаклама пĕлсен. Ача-пăча ўстерек ĕс те асатте-асаннесем синех ытларах тиенĕ, мĕншĕн тесен вĕсен ашшĕ-амăшсем ялана ĕсрĕ вĕт. Йăва, тилĕ-тус сиччен калакан юмахсене те асан-несенченех илтесçĕ-сĕке ачасем. Апла пулсан асанне-асаттесем пысăк хисепе тата тимлĕхе тивĕс. Анчах сакан пирки Мăн Тутаркаç ялĕнчи Тĕп урамри пёр суртра пурăнкан 27 сулхи арсын пачах та пĕлмен пул-лас. Сынлăха, намăса сухатнăскер пёр кил-тех пурăнкан 77 сулхи асламашне хĕненĕ. Сăпла майпа арсын хайĕн хаш-пĕр йитăвене татса пама шуланă-ши? Ун пирки вара вăл милиция ĕсенĕсене тĕпĕ-йĕрĕпе кала-са парĕ.

Кăчăрт-кăчăрт купăста, эпир сĕме...

Ак тамаша, пурнăç йăлт улăшана пырат пулмалла. Е эпир сав тери чунсăрланса пыратпăр. Пит хĕретмесĕрех ут пахана кĕрсе купăста пуçсене касса тухма пултаратпăр. Ара шура купăстаран пĕсерне кукале пур-те камăллаççĕ-вĕт. Акă Юнкă салнички Тĕп урамра пурăнкан 47 сулхи тата сак салари М. Чуваки урамри 43 сулхи тăхлăчĕсем хайсен пахчинче кăсал купăста калчисем лартса аплаланса темен пулса. Ара ут сун пахчинче те ўсет-сĕке шура пуçлă купăста. Сăпла вара вĕсем иккĕшĕ пĕрле Юнкă шывĕ хĕрринчи ут пахана сұл тытасçĕ. Унта кăсал пахча-симĕс аңса пулнă теçĕ те тултурса тухасçĕ вара михĕсене. Халĕ сав тăхлăчĕсен шура купăста куклипе сай-

ланнă май пичĕсем те хĕрелесçĕ пулĕ-ха, пур-пĕрех намăс вĕт ют сыннанне хапсанни.

Пуяç тенĕ-ши?

Вăра шухăшĕ тытнă сыннан куçсем ытла та витĕр кураççĕ пулĕ ĕнтĕ. Ара ют пурлăх тенине йăлтах асархасçĕ вĕт. Акă Хорнуй ялĕнчи Первомайск урамĕнчи суртра пурăнкан 53 сулхи арсын вăра ĕсрĕ тумă кан-тар сутинчен те шикленмен. 12 сехетре Ленин ячĕпе хисепленекен хушаланнă сына-сем ĕрчетмелли фермăри хуралсă пуртĕнче сарасем виртине асархат. Сăканпа вара вăл усă курма шултат, склад пўлемне кĕрет. Унтан саккер 9085 тенкĕлĕх пурлăх вăрласа тухат. Анчах та ют пурлăха хапсанни ытла хакла лармĕ-ши? Чылай чухне хамăр ача-пăчасем аста сўренине, мĕн туңине пĕлместпĕр те. Кайран вара вĕсемшĕн сахал мар пит хĕретме тивет. Ку тĕслĕхре те ашшĕ-амăшĕ тивĕслĕ утам таваçсех пулĕ тесе шанас килет, мĕншĕн тесен пĕрре кукалăн алăсене кайран тўртлетме йывăртарак пулĕ. Юрпаш ялĕнчи 17 сулхи икĕ йăш пĕрле кавар таваçсĕ, вăра ĕсрĕ пикенме шултасçĕ. Сăпла вара вĕсем Йўçкасси ял тăрăхнелле сұл тытасçĕ. «Ударник» хушаланнă Матьăк уйрăмĕнчи складан сарисене сĕмĕрсĕ кĕресçĕ. Унтан вара дизель топливи вăр-ласа тухасçĕ. Паллах, сул сўрĕв анăçлă ир-тишĕн саванчĕс пулĕ-ха вĕсем. Анчах та кукал алăлчисе милиция ĕсенĕсене нума-рив саванма памасçĕ сав. Сăкун пурдан шăл-са сĕмсĕ минтер сине лартасса кĕтсе илеймĕр. Халĕ ĕнтĕ сұл ситмен яшсем пирки РФ УК 158 ст. 2 пайĕпе уголовнай ĕс пу-сарас ыйту тăрат. Епле намăс, салтак атти тăханмалли яшсем усал ятпа вараланма ĕлкĕрчĕс ĕнтĕ.

Пичете районта шалти ĕссен пайĕн материалĕсем тăрах хатĕрленĕ.

Патшалăх пулăшати

Социаллă пулăшу парасси – тĕп вырăнта

(Вĕсĕ. Пуçл. 1-мĕш стр.).
 Ку саккун та кăсалхи январĕн 1-мĕшĕнчен пулса вая кĕчĕ. Ачашан уй-ăхсерен паракан пособие парас йĕрке малтанхи пекех юлчĕ, анчах та унăн сумми сембери пĕтĕмĕшле ватам тупашне, саван пекех семье тупли е тупли мар пул-ни, семьере миçе ача тата вĕсем миçе султа пулнине кура тĕрлĕрен. Калăпăр, семьере 18 сула ситичченхи пĕр ача, тейĕпĕр. Вăл 2 сула ситмен пулсан, пĕччен амăшĕ уйăхсерен уншăн 702 тенкĕ илет, призывпа службăра тăркансен тата ашшĕ-амăш алимент тўлессинчен тарса сўрĕкен-сен ачине 648 тенкĕ, сав ача тупли мар семьере ўсет пулсан, 594 тенкĕ, ытти ка-тегорисенчи семьясенчи 2 сұлченхи ача-шан 594 тенкĕ парасçĕ.

Енчен те семьери сак пĕр ача 2-18 сұл-сенчи ўсĕмре пулсан, пĕччен амăшине ача-шан уйăхсерен паракан пособие 216 тенкĕ парасçĕ. Сăрта службăра тăркансен тата ашшĕ-амăш алимент тўлессинчен пăран-кансен ачишĕн сак пособи 162 тенкĕпе, тупли мар тата ытти категорири семьясен-чи ачашан 108 тенкĕпе танлашат. Семье-ре икĕ е ытларах ача пулсан, вĕсен ўсĕмесене кура пособи виçи татах та пы-сăкрах. Уйăхсерен ачашан паракан посо-би чи пĕчĕк виçи 108 тенкĕ пулсан (тĕслĕх илсе кăтаратпăр), чи писăк виçи – 1078 тенкĕ. Сак чи пысăк сумманă пĕччен амăш-не, унăн виçĕ, тăватă е ытларах ача пул-сан, ачисем пурте 2 сула ситеймен пул-сан парасçĕ.

Палăртмалла, асаннă пособие семье-ри ватам тупаш кашни сын пусне пурăнмал-ли минимуман иртмесен панă.

Кăсалхи июнĕн 9-мĕшĕнче 36-мĕш но-мерлĕ Чăваш Республикин сакунĕ тухрĕ. Унпа килĕшүүлĕн сак халь сĕс асаннă уй-ăхсерен ачашан паракан пособие семье-ри ватам тупаш кашни сын пусне пурăн-малли минимум калăпашĕн 150 процентĕн-чен иртмесен пама пуларĕ. Сăпла майпа асаннă пособие илкенсен йышĕ палăр-маллах ўсрĕ.

– **Нина Пантелевна, сăмаха тепĕр сăмăллăх сине куçариччен ыйтсах хă-варам-ха. Ачашан уйăхсерен паракан сак пособие памалли условисенчен пĕри – ачан ашшĕ те, амăшĕ те ĕслемел-ле. Вĕсенчен пĕри ниста та ĕсмест пулсан малтан памасчĕс пулсан «ача укисне», ку енепе те ыра улăшăну пулса иртĕ. Хаш уйăхран вая кĕчĕ-ха вăл?**

– Кăсалхи майнăн 11-мĕшĕнче Чăваш Республикин Министрсен Кабинечĕн 109-мĕш номерлĕ йышăнăвĕ тухрĕ. Унпа килĕшүүлĕн ашшĕ е амăшĕ шута илмелли сăлтава ĕслемесĕс пулсан, ачашан уй-ăхсерен паракан пособие парасçĕ. Сăкна валли ял тăрăхĕн администрациĕнчен ашшĕ е амăшĕ чăннипех те шута илмелли

сăлтава ĕслемени сиччен калакан справкан илмелле.

– **Асаннă пособиесемпе пĕрлех опека-на е семьене пурăнма илнĕ ачасене уй-ăхсерен паракан патшалăх пулăшăвĕн виçисем те ўсрĕс. Сăсемпе паллаштар-сан та аванчĕ.**

– Сак улăшăнум Чăваш Республикин Президенчĕн кăсалхи январĕн 24-мĕшĕнче тухнă Указĕпе килĕшүүлĕн пур-нăса кĕме пуларĕс. Ачана опекана е семье-не пурăнма илнĕ ача 2 сула ситмен пул-сан, апат-симĕс, тумтир, сĕмсĕ инвентарĕ илсе пама уйăракан сумма уйăхсерен 4 пин тенкĕпе танлашат. 2 султан пулса 7 сула ситичченхи ачасене уйăхсерен па-ракан сак пособи 4160 тенкĕпе, 7–18 сұлхи ачасемшĕн вăл 4570 тенкĕпе танлашат.

– **Ачана семьене пурăнма илекен семьесем пелтĕртен пулса суралма пуларĕс вĕт-ха?**

– Ку та патшалăх ачасене пулăшас тесе тунă черетлĕ утам пулчĕ. Шутиласа пăхăр-ча, кирек мĕнле лайăх интернатпа ача сурчĕ те – таван кил мар.

Саванна та ачасене семьере ўсме туса паракан сўсленчен пĕри вăл – ачасене семьене пурăнма пани. Сак халь сĕс асан-нă пособиесĕр пусне ачана семьене пурăн-ма илекен ашшĕне е амăшине ачана семье-не пурăнма илнĕшĕн ĕс укис те тўлесçĕ. Пĕр е икĕ ачана семьене пурăнма илсен, вăл 2500 тенкĕпе танлашат. Виçĕ е ытла-рах ачана пурăнма илсен ĕс укис 3600 тен-кĕпе танлашат.

– **Тата мĕнле сăмăллăхсем пурнăçа кĕчĕс кăсал?**

– Чăваш Республикин Министрсен Каби-нечĕн кăсалхи сентябрĕн 27-мĕшĕнчи 238-мĕш номерлĕ йышăнăвĕ тухрĕ. Унпа килĕшүүлĕн врач кăтартавĕне йывăр сын хĕрарăмсене, саван пекех кăкăр ситере-кĕн амăшĕсене йĕркеллĕ апатланма уйăх-серен 100-шер тенкĕ, 2 султан пулса 3 сула ситичченхи ачасене 70-шер тенкĕ компенсация парасçĕ.

– **Нина Пантелевна, ситес вăхăтрах сакнашак мĕнле те пулин сĕнĕлĕхсем пуласси палла-и?**

– Сўлрех асаннă сăмăллăхсем ача пур семьесене социаллă пулăшу памалли юлашки мерăсем мар. Кăсалхи октябрĕн 25-мĕшĕнче 233-мĕш номерлĕ Федераллă саккун тухрĕ. Вăл «Ача пур граждасене патшалăх пособиесем парасси» федерал-лă саккуна улăшăнум кĕртĕр. Сăпла вара унпа килĕшүүлĕн ситес сұлхи январĕн 1-мĕшĕнчен пулса сак йĕрке пурнăса кĕмелле: призывпа сарта службăра тăра-кан салтак мăшăрĕ йывăр сын пулсан, апа пĕр хутчен 14 пин тенкĕлĕх пособи парасçĕ. Енчен те салтакан ачи пулсан, ачана уйăхсерен 6 пин тенкĕ пособи парса тăма пулсасçĕ.

– **Аслă арури сынсене те пирĕн сĕршывра пысăк тимлĕх уйăрасçĕ. Пен-сине те татăш хăпратса тăрасçĕ. Ку ене-пе мĕн калама пултаратăр?**

– Пенси укисĕр пусне тата уйăхсерен уксан паракан пособи те ўсрĕ вĕсен. Иртен сұлхи ноябрĕн 20-мĕшĕнче Чăваш Респуб-ликин 53-мĕш номерлĕ сакунĕ тухрĕ. Унпа килĕшүүлĕн кăсалхи январĕн 1-мĕшĕнчен пулса тыл ĕсенĕсене уйăхсерен уксан паракан тўлĕвĕ 575 тенкĕ ситерчĕс, ĕс ве-теранĕсенне – 315 тенкĕ. Реабилитацилен-нисен сак патшалăх пулăшăвĕ сăпла вара кăсал 1495 тенкĕпе, политика репрессине пула инкĕк тўснисен 1260 тенкĕпе тан-лашрĕ.

Унсăр пусне тепĕр самант сичне те ча-рăнас килет. Чăваш Республикин «Граждас-сен уйрăм категориесене пурăнмалли сурт-йĕрпе коммуналлă пулăшусемшĕн тўленĕ чух социаллă пулăшу памалли ме-рăсем сиччен» сакунĕпе килĕшүүлĕн мал-тан 371 тенкĕ панă пулсан, халĕ ку пулăшу 421 тенкĕ те 10 пус чухлĕ.

– **Кун пекех сăмăллăх инвалидсем телĕшпе те тухрĕ вĕт-ха.**

– Кăсалхи августнăн 10-мĕшĕнче Чăваш Республикин Министрсен Кабинечĕн 195-мĕш номерлĕ Постановленийĕпе килĕшүүлĕн инвалид ача пур семьисене пурăнмалли сурт-йĕрпе коммуналлă пулăшусемшĕн таран ўстерчĕс, инвалидсен ку сăмăллăх 60 процентпа танлашрĕ.

– **Нина Пантелевна, тĕрлĕ адреслă пулăшу парасси те ыра йăлана кĕчĕ. Кăсал камсене тата мĕн чухлĕ тивĕсрĕ вăл?**

– РФ Пенси фончĕ урлă района тĕрлĕ адреслă пулăшу килет. Тĕслĕхрен, сахал пенси илекен 313 ватă сынна 1039100 тенкĕ пулăшу панă. Сав шутран 115950 тенкинĕ пушарта шар курнă 5 сынна парса пулăшнă. Кунсăр пусне Ватă сынсен кунĕ умĕн 135 сынна 125490 тенкĕ, 55 инвали-да 50250 тенкĕ парса пулăшнă. Сăкнаш-кал адреслă пулăшăва вăрсă ветеранĕсе-не Сĕнтерў кунĕ умĕн 54945 тенкĕ чухлĕ панă.

Саван пекех инвалидсен кунĕ телне рес-публика бюджетĕнчен инвалидсене тата инвалид ачасене пулăшма 19200 тенкĕ уйăрнă.

– **Нина Пантелевна, паян ватă сың-сен телĕшпе тата мĕнлĕрех ыра улăш-нумем палăртнă?**

– Ситес сұлхи январĕн 1-мĕшĕнчен пул-са уйăхсерен уксан паракан тўлĕвĕ ка-лăпашĕ ўсет. Тыл ĕсенĕсен вăл 610 тенкĕ, РФ тата Чăваш Республикин ĕс ветеранĕ-сен 335 тенкĕ пулать. Саван пекех ку су-ма реабилитациленнисен 1630 тенкĕ ситет, политика репрессине пула инкĕк тўснине – 1390 тенкĕ.

Л. ПАВЛОВА калаçнă.

Пĕлтерўсем. Объявления

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ МОРГАУШСКОГО РАЙОНА!
 КПКГ «Агрокредит» ждет вас по новому адресу: с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 4. Тел.: 2-18-13, 2-10.

СПУТНИКОВОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ
 8-927-666-93-95
 от 3000 рублей.

Требуются повар и подсобный рабочий. Обращаться по тел.: 8-960-308-64-34. 1-2.

Февраль вĕсĕнче пăруламалли хура тынашка сутатпăр. Шаптак Муркаш ялĕ. Тел.: 8-927-852-57-61.

Организация арендует помещение под офис в с. Моргауши площадью не более 15 кв. м. Тел.: 8-903-346-37-43.

Продается готовый бизнес: стабильный доход, обученные кадры, отработанная схема взаимодействия, договорные отношения, хорошая деловая репутация фирмы. Тел.: 8-903-346-37-43.

ВОЕННЫЙ КОМИССАРИАТ МОРГАУШСКОГО И АЛИКОВСКОГО РАЙОНОВ Чувашской Республики

приглашает для поступления на военную службу по контракту:

в сухопутные войска, ВДВ, ВМФ, пограничные войска

Учитываются желания граждан служить по избранной специальности, род войск и место службы (регион). Граждане, имеющие высшее образование, ранее не служившие по призыву, имеют право (ФЗ №53 от 1998г.) поступить на военную службу по контракту, а также граждане пребывающие в запасе.

Условия военной службы:

1. Контракт на 3 года.
2. Полный **СОЦПАКЕТ**.
3. Заработная плата:
 - Сухопутные войска - от 10000 руб./мес.
 - ВДВ - от 12000 руб./мес.
 - ВМФ - от 15000 руб./мес.
 - Пограничные войска - от 18000 руб./мес.
4. А также другие выплаты.

Дополнительные льготы:

- единовременное **денежное пособие** при заключении контракта;
- высококалорийное бесплатное **3-хразовое питание** в сутки;
- полное **обеспечение** вещевым имуществом;
- ежегодная **материальная помощь** в размере 2-х окладов денежного содержания;
- единовременное денежное вознаграждение в разме-ре 3-х окладов по итогам года;
- **ежемесячная** денежная компенсация за продоволь-ственный паек;
- основной отпуск от **30 до 50** суток;
- **денежная компенсация** за расходы на проезд к месту проведения отпуска и обратно;
- предоставление **жилых помещений** для проживания;
- обеспечение **санаторно-курортным** лечением и организованным **отдыхом**;
- ежеквартальная **премия**.

ЗА СПРАВКАМИ ОБРАЩАТЬСЯ:
 в военный комиссариат Моргаушского и Аликовского районов по тел.: (8-241) - 2-13-50; 2-13-84; 2-17-01.

ГУП ЧР «Моргаушский издательский дом»
 Моргаушская районная газета
 «СЕНТЕРУ ЯЛАВЁ»

УЧРЕДИТЕЛИ:
 Министерство культуры, по делам национальностей, информаци-онной политики и архивного дела Чувашской Республики.
 Государственное унитарное предприятие Чувашской Республики «Моргаушский издательский дом».

Директор-главный редактор
 А.И. ТИХОНОВ.

Адрес: 429530, Чувашская Республика, село Моргауши, улица Мира, дом 9.
 ТЕЛЕФОНЫ: директор-главный редактор - 2-11-36, заместитель главного редактора - 2-12-82, бухгалтерия - 2-11-35, отделы: общественно-политической жизни, социальной жизни - 2-12-82, сельского хозяйства - 2-11-38.
 E-mail: morpress@cbx.ru

Газета зарегистрирована управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по Приволжскому федеральному округу. Свидетельство о регистрации СМИ ПИ № ФС 18-2329 от 15 августа 2005 года.

Газета выходит на чувашском языке по средам, субботам. Печать офсетная, объем 1,0 п. листа. Тираж 3805. Материалы на правах рекламы публикуются под знаком Р или рубрикой «Аталану сулĕпе». Время подписания в печать в 17 час. 20 мин., подписано - в 17 час. 20.11.2007 г. Заказ Дежурный по номеру ИЛЛАРИОНОВА Р.А. ИНДЕКС ИЗДАНИЯ: 54822.

Номер набран и сверстан в ГУП «Моргаушский издательский дом», отпечатан (выдавался - в ГУП «Моргаушский издательский дом») в типографии ГУП «ИПК Чувашия». 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева, 13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.